

Koe on kaksiosainen. Osassa I on kuusi 20 pisteen tehtävää ja osassa II kolme 30 pisteen tehtävää. Saat vastata enintään viiteen tehtävään. Näistä tehtävistä enintään kaksi saa olla osasta II. Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että vastaat kolmeen osan I tehtävään ja kahteen osan II tehtävään. Halutessasi voit tuottaa vastausten tueksi piirroksia, kaavioita tai taulukoita ja liittää niistä kuvakaappauksen mihin tahansa tekstivastaukseen.

Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvosteltavaksi.

Sisällys

1. Osa I: 20 pisteen tehtävät

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Perustuslakien säätäminen		20 p.
2. Euroopan maiden taloudellinen eriarvoisuus	Aineisto	20 p.
3. Ohjaukorko ja pörssikurssit		20 p.
4. Asuntokuntien koko Suomessa	Aineisto	20 p.
5. Osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa		20 p.
6. Käytetyn auton kauppa		20 p.

2. Osa II: 30 pisteen tehtävät

Vastaa 0–2 tehtävään.

1. Demokratian muodot	Aineisto	30 p.
2. Julkisen sektorin alijäämä ja velka	Aineisto	30 p.
3. EU:n tulevaisuusskenaariot	Aineisto	30 p.

Koe yhteensä 120 p.

Osa I: 20 pisteen tehtävät

Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Perustuslakien säätäminen. 20 p.

Miten perustuslait säädetään, ja mikä on perustuslakivaliokunnan tehtävä osana lainsäädäntöprosessia?

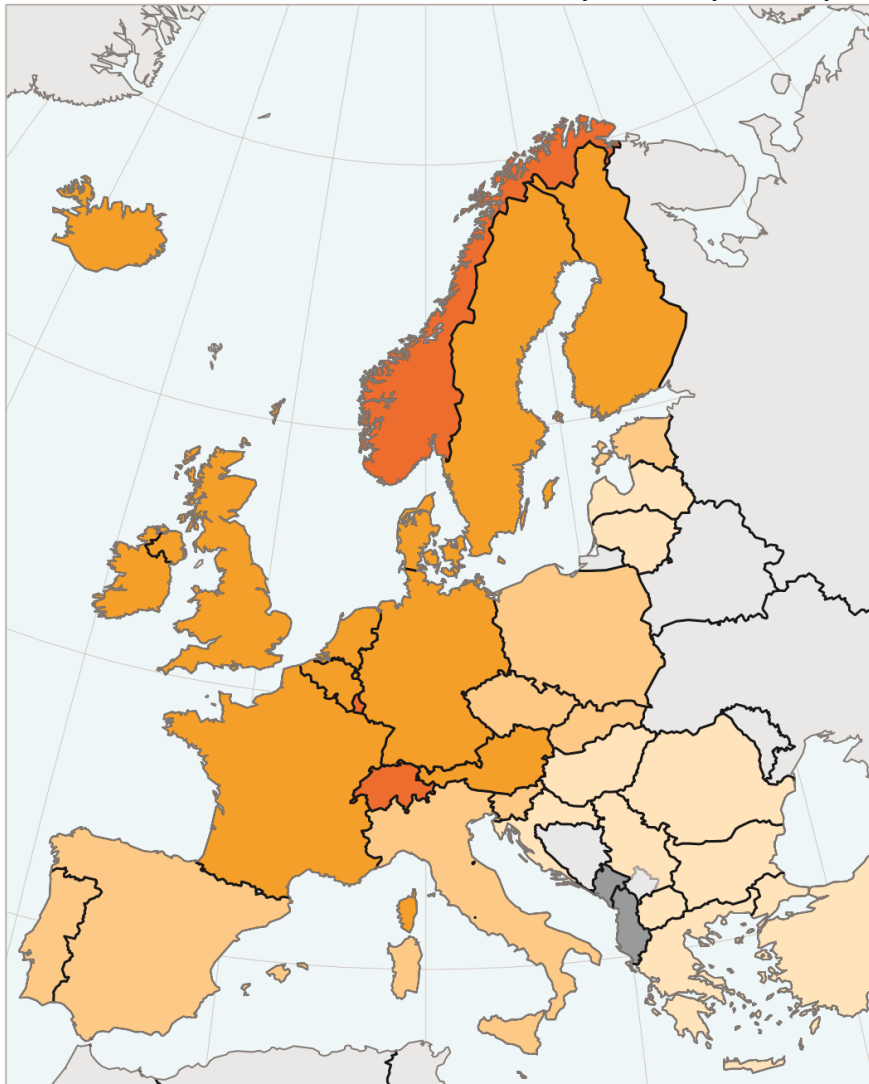
2. Euroopan maiden taloudellinen eriarvoisuus. 20 p.

2.1. Tarkastele kartan 2. A perusteella, miten Euroopan maat poikkeavat kotitalouksien mediaaninettotuloiltaan toisistaan, ja pohdi, mistä nämä erot johtuvat. 8 p.

2.2. Miten Euroopan unioni pyrkii vaikuttamaan jäsenmaidensa väliseen ja niiden sisäiseen taloudelliseen eriarvoisuuteen? 12 p.

2. A Kartta: Kotitalouksien mediaaninettotulot eri Euroopan maissa 2016

Nettotuloilla tarkoitetaan kotitalouksien kulutukseen ja säästöön jääviä tuloja.

(PPS)
EU-28 = 16 468

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN-FAO © Turkstat
Cartography: Eurostat — GISCO, 05/2018

- < 10 000
- 10 000 – < 16 500
- 16 500 – < 23 000
- ≥ 23 000
- Tietoja ei saatavilla

0 200 400 600 800 km

3. Ohjaukorko ja pörssikurssit. 20 p.

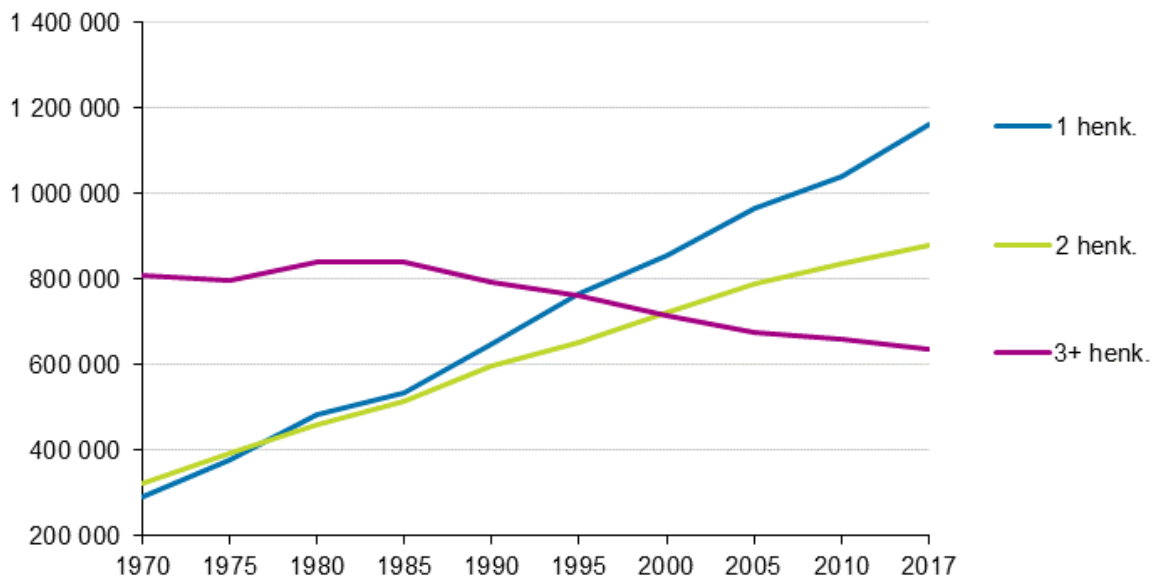
Vuonna 2018 Yhdysvaltojen keskuspankki nosti ohjaukorkoa muutamaan otteeseen. Arvioiden mukaan koron nostot vaikuttivat osaltaan siihen, että Yhdysvalloissa pörssiyhtiöiden osakkeiden hinnat laskivat. Yhdysvalloissa talouskehitys ja työllisyystilanne vuonna 2018 olivat melko hyvät.

Pohdi syitä Yhdysvaltojen keskuspankin ohjaukorkopäätöksiin vuonna 2018 ja sitä, miksi keskuspankin ohjaukorkon nostot heijastuivat edellä mainitulla tavalla pörssikursseihin.

4. Asuntokuntien koko Suomessa. 20 p.

Pohdi, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kuviossa 4. A esitettyihin asuntokuntien koon muutostrendeihin ja mitä yhteiskunnallisia vaikutuksia muutoksilla on.

4. A Kuvio: Asuntokuntien lukumäärä koon mukaan vuosina 1970–2017

Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Väestön keskusrekisterin mukaan vakinaisesti laitoksissa kirjoilla olevat, asunnottomat sekä ulkomailla ja tietymättömissä olevat henkilöt eivät väestölaskennassa muodosta asuntokuntia.

Lähde: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/asas/2017/01/asas_2017_01_2018-10-10_kat_002_fi.html. Viitattu: 29.1.2019. Muokkaus: YTL.

5. Osakehuoneiston ja kiinteistön kauppa. 20 p.

Vertaile, miten toisaalta osakehuoneiston ja toisaalta kiinteistön kaupat toteutuvat.

6. Käytetyn auton kauppa. 20 p.

Stina osti käytettyjä autoja myyvältä Laatu Kiesit Oy:ltä kaksi käytettyä henkilöautoa. Ensimmäisen hän osti yksityishenkilönä omaan käyttöönsä ja toisen omistamansa kuriiripalveluyrityksen nimissä käytettäväksi pakettien kuljettamiseen kaupungissa. Lyhyen ajan kuluttua molemmissa autoissa ilmeni vikoja. Stina alkoi epäillä, että niiden kilometrimittareita oli peukaloitu ja autoilla oli todellisuudessa ajettu enemmän kuin myyjä oli kauppaa tehtäessä ilmoittanut.

Mitä mahdollisuuksia Stinalla on saada hyvitystä kärsimästään vahingosta, ja mitä oikeudellisia seikkoja asiaa käsiteltäessä otetaan huomioon?

Osa II: 30 pisteen tehtävät

Vastaa 0–2 tehtävään.

7. Demokratian muodot. 30 p.

7.1. Tarkastele, minkälaista demokratiakäsitystä Victor Orbán videokatkelman 7. A perusteella edustaa ja miten hän sitä videokatkelmassa perustelee. 12 p.

7.2. Vertaile Victor Orbánin demokratiakäsitystä liberaaliin demokratiakäsitykseen ja pohdi, mitä riskejä Orbánin demokratiamalliin liittyy. 18 p.

7. A Videokatkelma: Viktor Orbánin esiintymisiä

Lähde: St. Constantine. *Viktor Orban: Western Liberalism Is Suicide For Central Europeans*. Youtube-videopalvelu. <https://www.youtube.com/watch?v=0LdG7CSv8No>. Julkaistu: 27.9.2017. Viitattu: 12.2.2019. Käännös: YTL. Muokkaus: YTL.

8. Julkisen sektorin alijäämä ja velka. 30 p.

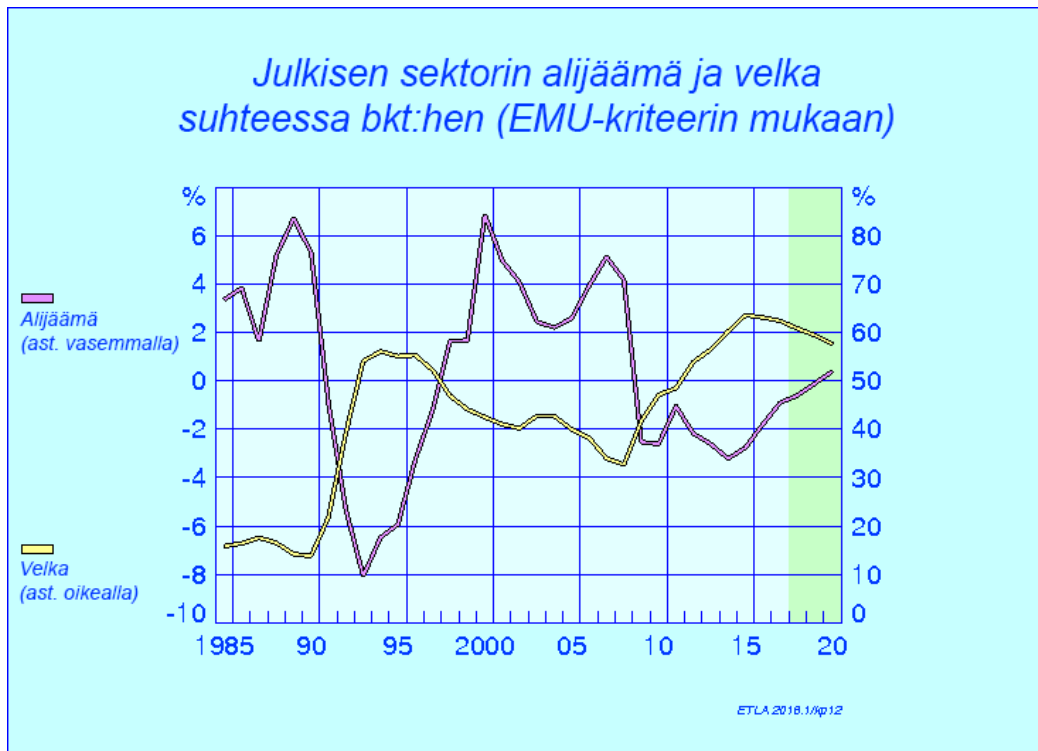
Kuvio 8. A kertoo Suomen julkisen sektorin yli- ja alijäämän ja velan prosentteina suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen vuosina 1985–2017 ja kuvion laatimishetken ennusteen niistä vuoteen 2020 asti. Videokatkelmassa 8. B talousasiantuntijat tarkastelevat 13.2.2014 Suomen valtion budjetin tasapainottamisen eri keinoja vuoden 2014 tilanteessa.

8.1. Erittele, miten julkisen sektorin yli- ja alijäämä ja velka kuvion 8. A mukaan kehittyivät Suomessa vuosina 1985–2017 ja mitkä tekijät selittävät tuota kehitystä. 8 p.

8.2. Pohdi, mitä vaikeuksia talouskehityksen ennustamisessa on ja miten osuvalta kuvion 8. A ennuste vuosien 2018–2020 kehityksestä nykyhetken näkökulmasta vaikuttaa. 8 p.

8.3. Vertaile videokatkelmassa 8. B esiintyvien asiantuntijoiden käsityksiä valtiontalouden sopeuttamiskeinoista, ja arvioi yleisesti eri keinojen etuja ja haittoja valtiontalouden ja kotitalouksien kannalta. 14 p.

8. A Kuvio: Julkisen sektorin alijäämä ja velka

Kuvion selitteessä termi ”alijäämä” tarkoittaa yleisesti jäämää (yli- tai alijäämä).

Lähde: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA. www.etla.fi/kultap/valik/kp12.html. Viitattu: 6.2.2019. Muokkaus: YTL.

8. B Videokatkelmä: Pitäisikö sopeutuksia painottaa veronkiristyksiin vai leikkauksiin?

Lähde: Nelonen Median verkkopalvelu Ruutu. *Pitäisikö sopeutuksia painottaa veronkiristyksiin vai leikkauksiin?*. <https://www.ruutu.fi/video/980372?>. Julkaistu: 13.2.2014. Viitattu: 6.2.2019. Muokkaus: YTL.

9. EU:n tulevaisuusskenaariot. 30 p.

Euroopan komissio julkaisi vuonna 2017 ”Valkoisen kirjan”, joka sisältää muun muassa komission laatimia vaihtoehtoisia skenaarioita siitä, mihin suuntaan Euroopan unionia voitaisiin kehittää.

9.1. Arvioi, mikä tekstikatkelmassa 9. A esitetyistä kolmesta skenaariosta on todennäköisin. Perustele valintasi. 8 p.

9.2. Arvioi, mitä muutoksia Suomen turvallisuuspoliittisessa ja taloudellisessa asemassa tapahtuisi, jos kohdassa 9.1. valitsemasi skenaario toteutuisi. 14 p.

9.3. Pohdi, mitä seurauksia Euroopan unionin hajoamisesta olisi Suomelle. 8 p.

9. A Tekstikatkelma: Euroopan komissio, *Valkoinen kirja Euroopan tulevaisuudesta. Pohdintaa ja skenaarioita: EU27 vuoteen 2025 mennessä*

Ensimmäinen skenaario: Sisämarkkinat etusijalle

EUROOPAN UNIONIN PAINOPISTE SIIRTYY ASTEITTAIN KOHTI SISÄMARKKINOITA.

Miksi ja miten?

Tässä skenaariossa EU-27 ei pysty sopimaan yhteistyöstä useilla politiikan aloilla, joten sen painopiste siirtyy yhä enemmän sisämarkkinoiden tiettyjen avainalojen syventämiseen. Ei ole mitään yhteistä tahtoa tehdä enemmän yhdessä esimerkiksi maahanmuutto-, turvallisuus- tai puolustuspolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä.

Tämän johdosta EU-27 ei lisää toimintaansa useimmilla politiikan aloilla. Uusia yhteisiä huolenaiheita koskeva yhteistyö tehdään usein kahdenvälisesti. EU-27 vähentää myös huomattavasti sääntelytaakkaa poistamalla kaksi vanhaa säädöstä jokaista uutta aloite-ehdotusta kohden.

Vuoteen 2025 mennessä tapahtuisi seuraavaa:

Sisämarkkinoiden toiminnasta tulee EU-27:n toiminnan kulmakivi. Sisämarkkinoiden kehittäminen riippuu kyvystä sopia asiaankuuluvista politiikan aloista ja vaatimuksista. Tämä on helpointa silloin, kun kyseessä on pääoman ja tavaroiden vapaa liikkuminen, joka voi edelleen jatkua tullittomana. Muilla aloilla ongelmia on enemmän.

Koska vahvana pyrkimyksenä on vähentää EU:n tason sääntelyä, erot säilyvät tai lisääntyvät kuluttajansuojaa, sosiaaliasioita ja ympäristönsuojelua koskevien normien kaltaisilla aloilla, ja sama ilmiö on nähtävissä myös verotuksessa ja julkisissa tuissa. Riskinä on, että tämä johtaa kilpailuun siitä, kenen sääntely on alhaisimmalla tasolla. On myös vaikeaa sopia työntekijöiden liikkuvuutta tai säänneltyihin ammatteihin pääsyä koskevista uusista yhteisistä säännöistä. Tämän vuoksi ihmisten ja palvelujen vapaata liikkuvuutta ei taata kokonaisuudessaan.

Euro helpottaa kaupankäyntiä, mutta erojen suureneminen ja yhteistyön rajallisuus voivat altistaa merkittäville häiriöille. Tämä voi uhata yhteisen rahan eheyttä ja sen kykyä selviytyä uudesta finanssikriisistä.

Ihmisille tehdään rajatarkastuksia aiempaa järjestelmällisemmin, koska yhteistyö turvallisuuteen ja muuttoliikkeeseen liittyvissä kysymyksissä ei ole riittävää.

Sisäiset erimielisyydet lähestymistavasta kansainväliseen kauppaan johtavat siihen, että EU:lla on vaikeuksia tehdä sopimuksia kumppaneidensa kanssa. Muuttoliikeasiat ja eräät ulkopoliittikkaa koskevat kysymykset jäävät yhä useammin kahdenvälisen yhteistyön varaan. Humanitaarinen apu ja kehitysapu hoidetaan puolestaan kansallisella tasolla. EU ei ole enää kokonaisuudessaan edustettuna useilla kansainvälisillä foorumeilla, koska se ei pysty sopimaan yhteisiä kantoja aloilla, jotka ovat merkittäviä globaaleille kumppaneille. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjunta, verovilpin estäminen, globalisaation hallinta ja kansainvälisen kaupan edistäminen.

Puolesta ja vastaan:

Koska EU kohdentaa tavoitteensa uudella tavalla, jäsenvaltioiden väliset näkemyserot esiin tulevista uusista kysymyksistä on usein ratkaistava kahdenvälisesti tapaus kerrallaan. Unionin oikeuteen perustuvia kansalaisten oikeuksia saatetaan jossakin vaiheessa rajoittaa. Päätöksentekoa on ehkä helpompi ymmärtää, mutta kyky toimia yhdessä on rajallinen. Tämä saattaa kasvattaa kuilua odotusten ja konkreettisten toimien välillä kaikilla tasoilla.

— —

Toinen skenaario: Halukkaat tekevät enemmän yhdessä

EUROOPAN UNIONI ANTAA HALUKKAIDEN JÄSENVALTIOIDEN TEHDÄ JOILLAKIN ALOILLA ENEMMÄN YHDESSÄ.

Miksi ja miten?

Skenaariossa, jossa EU-27 jatkaa toimintaansa nykyiseen tapaan mutta jossa osa jäsenvaltioista haluaa tehdä enemmän yhdessä tietyillä politiikan aloilla, yksi tai useampi halukkaiden jäsenvaltioiden ryhmä aloittaa näillä aloilla tiiviimmän yhteistyön. Tällaisia politiikan aloja voivat olla puolustus, sisäinen turvallisuus, verotus tai sosiaaliasiat.

Tämän seurauksena uudet jäsenvaltioiden ryhmät sopivat oikeudellisista ja talousarviota koskevista järjestelyistä, joita tarvitaan, jotta ne voisivat syventää yhteistyötään valitsemillaan politiikan aloilla. Tällainen järjestely voidaan toteuttaa EU-27:n nykyisten rakenteiden pohjalta, kuten tehtiin Schengen-alueen ja euron tapauksessa. Se vaatii kuitenkin oikeuksien ja vastuiden selkiyttämistä. Muiden jäsenvaltioiden asema säilyy muuttumattomana, ja ne voivat liittyä yhteistyötään syventäviin jäsenvaltioihin myöhemmin.

Vuoteen 2025 mennessä tapahtuisi seuraavaa:

Yksi jäsenvaltioiden ryhmä päättää tehdä paljon entistä tiiviimpää yhteistyötä puolustusasioissa hyödyntämällä voimassaolevan lainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia. Tämä yhteistyö kattaa vahvan yhteisen tutkimuksen ja teollisuuspohjan, yhteiset hankinnat, entistä tiiviimmin yhdenmukaiset sotilasvoimavarat sekä paremmat valmiudet toteuttaa yhteisiä kansainvälisiä operaatioita.

Useat jäsenvaltiot syventävät yhteistyötään turvallisuus- ja oikeusasioiden alalla. Ne päättävät lisätä yhteistyötä poliisivoimiensa ja tiedustelupalvelujensa välillä. Ne vaihtavat kaikkia tietoja, joita tarvitaan järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa. Niillä on yhteinen syyttäjälaitos, jonka avustuksella ne tutkivat yhdessä petoksia, rahanpesua sekä laitonta huumausaine- ja asekauppaa. Ne päättävät edelleen syventää yhteistyötään perustamalla yhteisen oikeusalueen yksityisoikeuden alalla.

Yksi jäsenvaltioiden ryhmä, johon kuuluvat euroalueen jäsenvaltiot ja mahdollisesti muutama muu jäsenvaltio, päättää tehdä paljon nykyistä tiiviimpää yhteistyötä etenkin verotuksen ja sosiaaliasioiden aloilla. Verosääntöjen ja -asteiden yhdenmukaistaminen nykyisestä vähentää sääntöjen noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia ja veropetoksia. Yhteisesti sovitulla sosiaalisilla normeilla tarjotaan yrityksille niiden toiminnan edellyttämää varmuutta ja autetaan parantamaan työoloja. Teollisuudessa yhteistyö lisääntyy useilla huipputeknologian sekä pitkälle kehitettyjen tuotteiden ja palvelujen aloilla, ja tällaisen teknologian, tuotteiden ja palvelujen käyttöön sovellettavat säännöt laaditaan yhdessä.

Kaikki 27 jäsenvaltiota vahvistavat edelleen sisämarkkinoita ja niiden neljää vapautta. Suhteet, myös kauppasuhteet, EU:n ulkopuolisiin valtioihin hoidetaan edelleen EU:n tasolla kaikkien jäsenvaltioiden puolesta.

Puolesta ja vastaan:

EU-27 säilyy yhtenäisenä samalla kun niille jäsenvaltioille, jotka haluavat tehdä enemmän yhteistyötä, tarjotaan siihen mahdollisuus. Kansalaisilla on erilaiset unionin oikeuteen perustuvat oikeudet sen mukaan, asuvatko he jäsenvaltiossa, joka on päättänyt tehdä enemmän yhteistyötä, vai jäsenvaltiossa, joka on päättänyt toisin. Tällöin on ratkaistava kysymyksiä, jotka liittyvät eri päätöksentekotasojen läpinäkyvyyteen ja vastuuvollisuuteen. Odotusten ja saavutettujen tulosten välinen kuilu alkaa umpeutua niissä jäsenvaltioissa, jotka haluavat ja ovat päättäneet tehdä enemmän yhdessä.

— —

Kolmas skenaario: Tehdään paljon enemmän asioita yhdessä

EUROOPAN UNIONI PÄÄTTÄÄ TEHDÄ PALJON ENEMMÄN ASIOITA YHDESSÄ ERI POLITIIKAN ALOILLA.

Miksi ja miten?

Tässä skenaariossa vallitsee yksimielisyys siitä, ettei EU-27 nyky muodossaan eivätkä Euroopan maat yksinään selviä tämän päivän haasteista, minkä vuoksi jäsenvaltiot päättävät jakaa valtaa, resursseja ja päätöksentekoa kaikissa asioissa nykyistä enemmän.

Tämä johtaa siihen, että jäsenvaltioiden välinen yhteistyö menee kaikilla aloilla aiempaa pidemmälle. Myös euroalue vahvistuu, kun käy ilmeiseksi, että se, mistä on hyötyä euroalueen jäsenmaille, on hyödyksi myös muille. Päätöksistä sovitaan Euroopan tasolla nopeammin, ja ne pannaan nopeasti täytäntöön.

Vuoteen 2025 mennessä tapahtuisi seuraavaa:

Eurooppa puhuu ja toimii yhtenä rintamana kansainvälisillä foorumeilla, joista useimmilla sillä on yksi edustajan paikka. Euroopan parlamentilla on lopullinen päätösvalta kansainvälisistä kauppasopimuksista neuvoteltaessa. Puolustus ja turvallisuus ovat ensisijaisia toiminta-aloja. Natoa täydentämään on luotu Euroopan puolustusunioni. Yhteistyö turvallisuusasioissa on arkipäivää. EU-27 johtaa edelleen maailmanlaajuista rintamaa ilmastonmuutoksen torjumiseksi, ja se kasvattaa rooliaan maailman suurimpana humanitaarisen avun ja kehitysavun antajana.

EU:n ulkopolitiikan laaja-alaisuus johtaa siihen, että EU vahvistaa yhteistä lähestymistapaansa muuttoliikkeeseen. Tiiviimmät kumppanuudet ja suuremmat investoinnit Euroopan naapurialueille ja myös niiden ulkopuolelle auttavat luomaan taloudellisia mahdollisuuksia, hallitsemaan sääntöjenvastaista muuttoliikettä ja puuttumaan laittomiin maahantulokanaviin.

Sisämarkkinoiden valmiiksi saattaminen energian, digitaalisen viestinnän ja palvelujen aloilla on kunnianhimoinen hanke, johon EU-27 panostaa vahvasti. Innovointiin ja tutkimukseen tehtyjen yhteisten investointien tuloksena syntyy useita ”Euroopan Piilaaksoja”, joissa toimii pääomasijoittajien, startup-yritysten, suuryritysten ja tutkimuskeskusten muodostamia klustereita.

Täysin yhdentyneet pääomamarkkinat auttavat hankkimaan rahoitusta pienille ja keskiuurille yrityksille ja mittaviin infrastruktuurihankkeisiin eri puolilla EU:ta.

Sekä euroalueella että sen jäsenyyttä tavoittelevissa maissa koordinoidaan julkista taloutta, sosiaaliasioita ja verotusta aiempaa paljon tiiviimmin, ja rahoituspalveluja valvotaan Euroopan tasolla. Uutta EU:n rahoitustukea on saatavilla talouskasvun vauhdittamiseen sekä alueellisten, kansallisten ja alakohtaisten häiriöiden lievittämiseen.

Puolesta ja vastaan:

Päätöksiä tehdään EU:n tasolla huomattavasti enemmän ja nopeammin. Kansalaisilla on enemmän suoraan unionin oikeuteen perustuvia oikeuksia. Tässä skenaariossa on kuitenkin vaarana, että vieraannutetaan ne yhteiskunnan tahot, joiden mielestä EU:lta puuttuu legitimitetti tai se on vienyt liikaa valtaa kansallisilta viranomaisilta.

Lähde: Euroopan komissio 2017. *Valkoinen kirja Euroopan Tulevaisuudesta. Pohdintaa ja skenaarioita: EU27 vuoteen 2025 mennessä.* https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/valkoinen_kirja_euroopan_tulevaisuudesta_fi.pdf.
Julkaistu: 2017. Viitattu: 19.3.2019. Muokkaus: YTL.

Tarkista, että vastasit ohjeiden mukaiseen määrään tehtäviä. Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvosteltavaksi.